

POWŚCIAĞNAĆ SIĘ (22) *vb pf*

powściągnąć się (19), **powciągnąć się** (3); powciągnąć się *HistJóz*; powściągnąć się :
powciągnąć się *BielKron* (2:1), *Mącz* (4:1).

się (18), się (4).

W inf -ciąg-; *w imp* -ciąg-; *w pozostałych formach* -ciąg-.

o jasne.

inf powściągnąć się (11). ◇ [*fut* 1 *sg* powciągnę się. ◇ 3 *sg* powciągnie się.] ◇ *praet* 3 *sg* *m* powściągnął się (3). ◇ 3 *pl* *m* *pers* powściągnęli się (1). ◇ *imp* 2 *sg* powścięgni się (1). ◇ *con* 3 *sg* *m* powściągnąłby się, by się powściągnął (3). ◇ 1 *pl* *m* *pers* byśmy się powściągnęli (1). ◇ 3 *pl* *m* *pers* by się powściągnęli (2). [*subst* by się powciągnęły.]

Sł stp, *Cn brak*, *Linde XVI w.*

Powstrzymać się, *pohamować się* (zwykle od zjawisk ocenianych negatywnie); *opanować się*; *zaniechać*; *cessare PolAnt*; *abstinere*, *temperare Mącz*; *parcere Modrz* [*w tym: od czego* (15)] (22) : Niemogł fie yuż dalieý Iozef powciągnąc [...] / y podnyośł Iozef głoł swoj ıpłatzem [...] y rzekł bracyeý swoý yacyem ieft Iozef *HistJóz* D4; Czos wymylil działac: niechay, A od swoy woley fie na czas powścięgni. *FalZioł* V 52; Thedy fie powścągnął / á nie zábil ich *BibRadz Ier* 41/8; *BielKron* 82v, 100; *Manibus temperare*, *Powściągnąć* fie od bicia. *Mącz* 443a; *In amore temperare*, *Vkrácác ftrzemión* swoemu gámráctwu / powściągnąć fie od miłości. *Mącz* 443a; *Armis abstinere*, *Powściągnąć* fie od walki. *Mącz* 446d, 443a; *GórnDworz* Z7v, Aa8; potym Pan obaczywłszy onę wielką záłość ktorą mieli zá grzech swoj / powściągnąć fie raczył od onego gniewu swoiego / ktory był nád nimi wymylil wczynić. *RejPos* 185; *RejZwierc* 78v; Bo iellibyśmy fie od niepotrzebnych nakładow powściągnęli / będzie zład potrzebnych Rzeczypospolitey nakładow dodawác. *ModrzBaz* 124; *Oczko* 13; [Non abstinēt manum. Nie powciągnie fie. *TerentMatKęł* H].

powściągnąć się czego (1): wyelekrocz pyłche pan nasch lyfti do niego yak do swoyego fina dawayacz yemv wtim znacz yzbi swo powściągnal tego pyczia [...] abi też trzełwi bil na tey granyczi *LibLeg* 11/60v; [Ządamy aby się [*lichwiarki*] tego [*towarzystwa z żydówkami*] powciągnęły *Senatulus* 1006].

powciągnąć się czym (2): Sthąd miał Cefarz ciągnąć ná Mágdeburczany / ále Henrykus Fráncufki Krol zbierał lud w Niemcech / thym fie powciągnął *BielKron* 230. *Cf* »powściągnąć się od złego«.

[*Ze zdaniem dopełnieniowym*: *Vix me contineo quin involem in capillum*. Ledwi fie powciągnę iz go zá wlofy niechwycę. *TerentMatKęł* E8v.]

W połączeniu szeregowym (1): Záhámowałby fie Tátárzyn: powścągnąłby fie Nizowiec: włkromiłby fie domow Szlacheckich łupieżcá. *VotSzl* F.

W charakterystycznych połączeniach: *powściągnąć się od bicia*, *od gniewu* (2), *od miłości (miłości)* (2), *od niepotrzebnych nakładow*, *od tego co nie przystoi*, *od swej woley*, *od strzał [= strzelania]*, *od walki*, *od wod [= kąpieli]*, *od wszystkiego*, *od wyrządzania krzywd*.

Zwroty: »powciągnąć się od płaczu« (1): *Temperare a lachrimis*, *Powciągnąć* fie od płaczu. *Mącz* 443a.

【»powściągnąć się od śmiechu«: Dyoklecjanus słowá te słýżąc powściągnąć sie od śmiechu nie mógł. *SkarŻyw* 751 (*Linde*).】

»powściągnąć się [czym] od złego« (1): pogrozy yem [*matka dziatkom*] rofką/ aby boyafnią karania powściągnęli się od łęgo *RejKupSekl* a4.

Szereg: »i poprawić się i powściągnąć« (1): wtym tedy karányu [*dziecięcia*]/ yelli też ocyec będzie bárzo wywierał á wylewał/ nye może być áby sie lyn y popráwił y powfcyągnął *GliczKsiąż* G3.

W przen (1) : A ták w rosthropnym á w bącznym iuż wždy przyrodzenie zgołá wżytko ták záboleć nie może/ áby sie powściągnąć nie miáło od tego co mu nie przyłtoi. *RejZwierc* 73.

Synonimy: *pohamować się, pomiarkować się, ukrocić się, umiarkować się, uskromić się, wstrzymać się, zatrzymać się.*

Formacje współrdzenne cf CIĄGNAĆ.

Cf **POWŚCIĄGNIENIE**